Sciences and Techniques of Information Management
Volume 6, Issue 3, 2020

Research Article

Investigating the degree of compatibility of the Structure and Features of the Islamic Sciences Thesauri with the Retrieval Thesauri[1]

Muhammad Hadi Yaghoub Nezhad
Assistant Professor, Islamic Sciences and Culture Academy- Islamic Information and Documentation Center, Qom, Iran. islamicdoc@gmail.com

Leila Ajerloo
M.A. of Knowledge and Information Science, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Hamadan, Iran. **(Corresponding Author).** Leilaajerloo53@gmail.com

Seyyed Mehdi Taheri
Assosiate Professor, Knowledge and Information Science, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran. taherismster@gmail.com

Abstract

Purpose: To determine and explain the degree of compatibility of the structure and characteristics of Islamic sciences thesauri with the retrieval thesauri based on standard ISO 25964.

Methodology: The present study is applied in terms of purpose and survey-analytical research method. The data collection tool is a researcher-made checklist. The research population includes descriptors of Islamic science thesauri. To analyze the data, descriptive statistics such as mean and standard deviation and in inferential statistics section, one-sample t-test, Friedman test and Kolmokrov-Smirnov test with the help of SPSS software were used.

Findings: Based on the data, the highest rate of conformity with the standard was seen in the display manner with an average of 80.87%, followed by the depth of semantic relations with a total average of 70.00%, Proximity of terms in natural language with an average of 24.12%, the degree of concordance of non-preferred terms related to each preferred term (22.25%), Quantity and content of domain notes (19.87%), and The lowest level of conformity to the expressive part of the signs indicating relationships (19.37%).

Conclusion: The results showed that the Islamic Sciences thesauri were in high level of compliance with the standard of Retrieval thesauri. Based on the findings, there is a significant difference between the structure and characteristics of Islamic thesauri and retrieval thesauri.

Keywords: Islamic sciences thesaurus, Thesaurus, ISO 25964, Display manner, Depth of semantic relations, Natural language, Scope of notes, non-preferred terms for each preferred term.

1. **The present study is extracted from:** Ajerloo, Leila (1393). **Survey on Accommodation of the Structure and Features of the Islamic Sciences Thesauri with the Retrieval Thesauri**. Master thesis. Supervisor: Muhammad Hadi Yaghubnejad. Knowledge and Information Science, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Hamadan.

Received: 2019/10/22 ; **Accepted:** 2020/10/01 **Copyright © the authors

علـوم و فنـون مـدیریت اطلاعـات
دوره ۶، شماره ۳، پاییز ۱۳۹۹

مقاله پژوهشی

بررسی میزان همخوانی ساختار و ویژگیهای اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی با اصطلاحنامه بازیابی[1]

محمدهادی یعقوب‌نژاد
استادیار، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، مرکز اطلاعات و مدارک اسلامی، قم، ایران. islamicdoc@gmail.com
لیلا آجرلو
کارشناس ارشد، گروه کتابداری، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، همدان، ایران (**نویسنده مسئول**).
Leilaajerloo53@gmail.com
سیدمهدی طاهری
دانشیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران. taherismster@gmail.com

چکیده

هدف: تعیین و تبیین میزان همخوانی ساختار و ویژگی‌های اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی با اصطلاحنامه‌های بازیابی بر اساس استاندارد ایزو ۲۵۹۶۴.

روش پژوهش: پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی و روش پژوهش پیمایشی-تحلیلی است. ابزار گردآوری داده‌ها سیاهه وارسی پژوهشگرساخته است. جامعه پژوهش شامل توصیفگرهای اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از شاخص‌های آمار توصیفی نظیر میانگین و انحراف معیار و در بخش آمار استنباطی نیز از آزمون t تک‌نمونه‌ای، فریدمن و آزمون کولموکروف-اسمیرنوف با کمک نرم‌افزار اس.پی.اس.اس استفاده شده است.

یافته‌ها: براساس داده‌ها بیشترین میزان همخوانی با استاندارد به شیوه نمایش با میانگین ۸۰/۸۷٪ و بعد از آن به ترتیب عمق روابط معنایی با میانگین کل ۷۰/۰۰٪ میزان نزدیکی اصطلاحات به زبان طبیعی با میانگین۲۴/۱۲٪ و بخش میزان همخوانی اصطلاحات نامرجح مربوط به هر اصطلاح مرجح و میانگین ۲۲/۲۵٪ بخش میزان کمی و محتوایی یادداشت دامنه با میانگین ۱۹/۸۷٪ و کمترین میزان همخوانی به بخش گویایی نشانه‌های بیانگر روابط با میانگین ۱۹/۳۷٪ مربوط می‌شد.

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش نشان داد اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی از نظر میزان مطابقت با استاندارد اصطلاحنامه‌های بازیابی در سطح بالایی از همخوانی است. بر اساس یافته‌ها بین ساختار و ویژگیهای اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی با اصطلاحنامه‌های بازیابی تفاوت معناداری وجود دارد.

کلیدواژه‌ها: اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی، اصطلاحنامه، استاندارد ایزو ۲۵۹۶۴، یادداشت دامنه، روابط معنایی، زبان طبیعی، نشانه‌های بیانگر روابط.

---

۱. **مقاله حاضر برگرفته از:** پایان‌نامه کارشناسی ارشد لیلا آجرلو با عنوان: **بررسی میزان همخوانی ساختار و ویژگی‌های اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی با اصطلاحنامه‌های بازیابی**، استاد راهنما: محمدهادی یعقوب‌نژاد، استاد مشاور: سیدمهدی طاهری، دانشگاه آزاد، واحد علوم و تحقیقات همدان، ارائه شده در سال ۱۳۹۳ است.

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۷/۳۰ ؛ **تاریخ پذیرش:** ۱۳۹۹/۰۷/۱۰

۱. مقدمه

اصطلاحنامه به عنوان مهم‌ترین ابزار واژگان مهارشده[1] در توصیف محتوای موضوعی اشیای محتوایی مورد استفاده قرار می‌گیرد. استاندارد ایزو ۲۵۹۶۴[2] اهداف اصطلاحنامه را این‌گونه بیان می‌کند: هدف مرسوم اصطلاحنامه، هدایت نمایه‌ساز و جست‌جوگر به گزینش اصطلاح یکسان برای مفهوم یکسان است. برای دستیابی به این هدف، اصطلاحنامه نخست باید تمام مفاهیمی را که ممکن است برای بازیابی اطلاعات در قلمرو موضوعی معین به کار آید، فهرست کند. مفاهیم به وسیله اصطلاحات بازنمایی می‌شوند و برای هر مفهوم، یکی از شیوه‌های ممکن بازنمایی به عنوان اصطلاح مرجح برگزیده می‌شود. در قدم بعدی، اصطلاحنامه باید اصطلاحات مرجح را به گونه‌ای ارائه دهد که افراد بتوانند اصطلاحات مورد نیاز خود را به آسانی شناسایی کنند. این هدف، با برقراری ارتباط میان اصطلاحات، مفاهیم، و استفاده از این ارتباط‌ها برای ارائه اصطلاحات به شیوه‌ای ساختاریافته برآورده می‌شود (استاندارد بین‌المللی ایزو ۱-۱۳۹۱،۲۵۹۶۴، ص۲۹). واژگان کنترل شده با هدف جبران مشکلات بازیابی، بهبود نتایج جستجو، ایجاد یک‌دستی در کار سازمان‌دهندگان اطلاعات، فراهم آوردن مجموعه‌ای غنی از اصطلاحات تخصصی در یک زمینه موضوعی، ایجاد رابطه بین زمینه‌های موضوعی مختلف با ساخت اصطلاحات ترکیبی، رساندن کاربر به یک شبکه مفهومی از واژگان، مستندسازی اصطلاحات زبان طبیعی و ایجاد یکدستی در ساختارهای زبانی پدید آمده‌اند (محمدی و علیدوستی،۱۳۹۳، ص۱۵) و به شکلی نظام‌مند به درک ارتباط بین یک مفهوم و مفاهیم کلی‌تر، جزئی‌تر و مرتبط و همچنین به ذخیره و بازیابی آن می‌پردازد (بهمن‌آبادی، ۱۳۸۰، ص۸۰).

رشد سریع منابع اطلاعاتی در شبکه‌ها همراه با تحولات، نوآوری‌ها و پیشرفت‌های به عمل آمده در شیوه‌های ارائه اطلاعات، بازآزمایی فنون مدیریت اطلاعات را ضروری ساخته است. همانگونه که ایچسن و همکارانش در سال ۱۹۹۷ بیان کرده‌اند، نقش اصطلاحنامه‌ها در حال دگرگونی است، اما همچنان یکی از ابزارهای مهم بازیابی اطلاعات به شمار می‌آیند (ایچسن[3]، ۱۹۹۷، نقل در: محمداسماعیل و صمدی، ۱۳۸۵، ص۳۱). بنابراین، تحول در ویژگی‌ها و نحوه

1. Controlled vocabulary
2. ISO 25964
3. Aitchison

استفاده و گسترش نظام‌های اطلاعاتی منجر به تحول استفاده از اصطلاحنامه‌ها در ذخیره و بازیابی اطلاعات در محیط نوین بازیابی است (نوروزی،۱۳۸۳، ص۱۳۰).

ارزیابی اصطلاحنامه‌ها ضامن بقاء و پویایی آن و بهره‌وری در ذخیره و بازیابی اطلاعات است. مطابقت اصطلاحنامه‌ها با استانداردهای ملی و بین‌المللی، یکی از شیوه‌های ارزیابی می‌باشد. تدوین اصطلاحنامه‌ها به هر صورتی که باشد (سنتی یا مدرن)، نیازمند استفاده از استانداردهای پذیرفته شده جهانی است. استاندارد ایزو ۲۵۹۶۴ تحت عنوان کلی اطلاعات و مستندسازی[1] اصطلاحنامه‌ها نسخه کامل و روزآمد استانداردهای پیشین اصطلاحنامه‌ها با هدف تعامل‌پذیری اصطلاح‌نامه‌های گوناگون با یکدیگر و با انواع دیگر واژگان ساختاریافته[2]، همچون طرح‌واره‌های رده‌بندی[3]، فهرست‌های مستند اسامی[4]، هستی‌شناسی‌ها[5] و غیره پا به عرصه گذاشته است (استاندارد بین‌المللی ایزو ۱-۲۵۹۶۴، ۱۳۹۱، ص۴). این استاندارد محمل‌های تعامل‌پذیری واژگان و اصطلاحات گوناگون را در تمام فرآیندهای ذخیره و بازیابی اطلاعات فراهم می‌آورد.

اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی به عنوان ابزار بازیابی و سازماندهی اطلاعات و دانش علوم اسلامی و حوزه‌های وابسته توسط مرکز اطلاعات و مدارک اسلامی گسترش یافته است. با در نظر گرفتن فقدان چنین اصطلاحنامه‌ای در مراکز اطلاعاتی اسلامی دنیا، برای تدوین اصطلاحنامه یاد شده از شیوه بنیادی استفاده شده است. بنابراین، با توجه به اهمیت اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی در امر بازیابی دانش و اطلاعات علوم اسلامی، و استانداردسازی آنها، پژوهش حاضر بر آن است تا میزان مطابقت این اصطلاحنامه‌ها با استاندارد ایزو ۲۵۹۶۴ که روزآمدترین استاندارد اصطلاحنامه‌های بازیابی است را تعیین و تبیین نماید.

۲. اهداف پژوهش

هدف اصلی پژوهش حاضر تعیین میزان همخوانی اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی با اصطلاحنامه بازیابی براساس استاندارد ایزو ۲۵۹۶۴ است.

---

1. Documentation
2. Structured vocabulary
3. Classification schemes
4. Name authority lists
5. Ontologies

۳. پرسش‌های پژوهش

۱) میزان همخوانی کمّی و محتوایی یادداشت‌های دامنه[1] موجود در اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی با اصطلاحنامه‌های بازیابی چگونه است؟

۲) میزان همخوانی کمّی اصطلاحات نامرجح[2] مربوط به هر اصطلاح مرجح[3] موجود در اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی با اصطلاحنامه‌های بازیابی چگونه است؟

۳) میزان همخوانی گویایی نشانه‌های بیانگر روابط[4] موجود در اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی با اصطلاحنامه‌های بازیابی چگونه است؟

۴) میزان همخوانی عمق روابط معنایی موجود در اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی با اصطلاحنامه‌های بازیابی چگونه است؟

۵) میزان همخوانی نزدیکی زبانی اصطلاحات موجود در اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی با زبان طبیعی چگونه است؟

۶) میزان همخوانی شیوه نمایش[5] اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی با اصطلاحنامه‌های بازیابی چگونه است؟

۴. فرضیه‌های پژوهش

ساختار و ویژگی‌های اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی با اصطلاحنامه‌های بازیابی همخوانی دارد.

۵. پیشینه پژوهش

در خصوص اصطلاحنامه‌ها، پژوهش‌های زیادی در داخل و خارج از کشور انجام شده است که در ادامه مرتبط‌ترین آنها با پژوهش حاضر، بیان می‌شوند.

امیرحسینی (۱۳۸۶)، در پژوهشی اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی، اصول فقه، فلسفه و منطق را از دیدگاه کمّی و کیفی همخوان با ارزیابی کیفی در آثار لنکستر[6] و استاندارد ایزو ۲۷۸۸

---

1. Scope note
2. Term Non-preferred
3. Term preferred
4. Expressive notation
5. Display manner
6. Lancaster

مورد ارزیابی قرار داد و در نهایت اصطلاحنامه فلسفه بیشترین میزان مطابقت با معیارها را دارا بود.

امیرحسینی (۱۳۸۶الف)، در پژوهش ارزیابی کمّی نسبت تعادل در اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی، حرکت به سمت تحلیل توانمندی واژگان مدخل به روش‌های کمّی در ارزیابی اصطلاحنامه اشاره کرده و مطلوب‌ترین نتیجه‌ی نسبت تعادل بین توصیفگر و غیرتوصیفگر را به اصطلاحنامه فلسفه اسلامی و بعد از آن به اصطلاحنامه اصول فقه اختصاص داده است.

امیرحسینی و محبی (۱۳۸۸)، در تبیین نسبت عامل‌بندی بین توصیفگرها با شمار کلمات گوناگون، توصیفگرهای اصفا، اصول فقه، منطق، فلسفه، علوم قرآنی، و کلام اسلامی نشان دادند که بیشترین میزان کاربرد توصیفگرهای یک‌کلمه‌ای در اصطلاحنامه‌های اصفا، منطق، و کلام اسلامی و بهترین نتایج کاهش سطح پیش‌همارایی در اصطلاحنامه‌های اصفا، اصول فقه، و فلسفه بوده است.

کازرانی (۱۳۹۰)، در ارزیابی هفت اصطلاحنامه از اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی براساس استاندارد انسی/ نیزو زد ۳۹/۱۴، بیشترین میزان رعایت استاندارد مربوط به بخش روابط معنایی و پس از آن در بخش ساختار شکلی و کمترین میزان رعایت استاندارد را مربوط به سیستم مدیریت اصطلاحنامه‌ها اختصاص داده است.

شادپوری (۱۳۹۲)، در پژوهش کاربردپذیری پایگاه‌های اطلاعاتی ناپیوسته اسلامی مبتنی بر اصطلاح‌نامه براساس استانداردهای ایزو ۹۲۴۱ و ایزو ۱۶۹۸۲ بیان می‌کند که از دیدگاه کاربران نهایی، پایگاه‌های مورد بررسی تقریباً نیمی از ویژگی‌های مربوط به معیار جستجو و راهبری را به صورت کامل پشتیبانی می‌کنند.

حریری و هراتی‌زاده (۱۳۹۴)، در سنجش رضایتمندی کاربران از اصطلاحنامه علوم اسلامی بیشترین رضایت کابران را از اصطلاحنامه علوم قرآنی و بیشترین رضایت نمایه‌سازان را از اصطلاحنامه فلسفه اسلامی عنوان کرده است.

عرب‌شیبانی (۱۳۹۴)، در ارزیابی رعایت معیارهای کنترل واژگان اصطلاحنامه علوم اسلامی با استاندارد ایزو ۲۵۹۶۴ در بخش کنترل واژگان نشان داد که بیشترین میزان رعایت استاندارد به ترتیب به اصطلاحنامه فلسفه، اصول فقه و کلام اسلامی، علوم قرآن و اخلاق مربوط می‌شود. اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی از نظر روابط معنایی در وضعیت مطلوب قرار داشتند. نمایش و

مدیریت اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی به ترتیب ۶۸% و ۸۱/۸% با استاندارد مطابقت داشتند.

کراوچ[1] (۱۹۹۰)، اصطلاحنامه فراگیر که از جمله شیوه‌های ساخت خودکار اصطلاحنامه براساس روش‌های آماری بود را پیشنهاد داده است. وی معتقد است زمانی که رده‌های اصطلاحنامه ساخته شد می‌تواند هم برای نمایه‌سازی و هم پرس‌وجوها مورد استفاده قرار گیرد و از این جنبه اصطلاحنامه فراگیر در مقابل اصطلاحنامه موضعی قرار دارد. این اصطلاحنامه در آزمون نمایه‌سازی و جستجوی دو مجموعه آزمایشی نشان داد که استفاده از آن عملکرد بازیابی را افزایش می‌دهد.

گرینبرگ[2] (۱۹۹۸)، تاثیر روابط معناشناختی اصطلاحنامه بر کارآمدی بازیابی را مورد ارزیابی قرار داده و تاثیر این روابط بر فرآیند سئوال‌گستری تعاملی[3] را مقایسه کرده است. نتایج نشان داد سئوال‌گستری خودکار[4] با روابط معناشناختی سبب افزایش نسبی جامعیت و سئوال‌گستری تعاملی با اصطلاحات مرتبط باعث افزایش مانعیت می‌شود.

هریسون (۱۹۹۸)، با هدف تاثیر استفاده از اصطلاحنامه در جستجو یا عدم استفاده از آن بر نتایج کاوش را مورد ارزیابی قرار داد. در این پژوهش ۱۲ کاوشگر جستجوهایی را در بانک اطلاعاتی روسوپس[5] که از اصطلاحنامه امتری[6] بهره می‌گیرد، انجام دادند. نتایج نشان داد هیچ تفاوت معنی‌داری در نتایج، با اصطلاحنامه یا بدون آن وجود ندارد.

در پژوهشی با عنوان اصطلاحنامه‌های روی وب: پیشرفت‌ها و گرایش‌های جاری، شیری و روی[7] (۲۰۰۰)، به بیان نقش اصطلاحنامه در نظام‌های ذخیره و بازیابی اطلاعات پرداختند.

سورج[8] (۲۰۰۴)، به کنفرانس کتابخانه‌های الکترونیک اشاره می‌کند که در آن به کاربرد اصطلاحنامه‌هایی با ساختار متفاوت به عنوان یک میانجی در جستجوی اطلاعات می‌پردازد.

---

1. Crouch
2. Greenberg
3. Interactive Query Expansion
4. Automatic Query Expansion
5. Rosoopse
6. Emtree
7. Shiri & Revi
8. Soerge

لو، کیم و ویلبر[1] (۲۰۰۹)، در پژوهشی ارزیابی جستجو با استفاده از اصطلاحنامه مش[2] را مطرح کرد. در این پژوهش تاثیر کاربرد مش از طریق فرآیند خودکار بسط در پایگاه اطلاعاتی پزشکی کتابخانه ملی آمریکا بررسی شده است. نتایج بازیابی نشان داد که فرایند بسط جستجو در حالت استفاده از مش و عدم استفاده از آن با هم تفاوت دارد و استفاده از مش این فرآیند را بهبود می‌بخشد. اما این قضیه ممکن است در وضعیت واقعی کاربران نهایی پایگاه اطلاعاتی پزشکی کتابخانه آمریکا تاثیر زیادی نداشته باشد.

اهمیت اصطلاحنامه در بازیابی و سازماندهی اطلاعات از یک‌سو و زمان بر بودن و هزینه بالای نیروی متخصص در کار تهیه و تدوین آن ایجاب می‌کند، اصطلاحنامه از ضوابط و استانداردهایی پیروی کند که خود ضامن ارتقاء و پیشرفت و سودمندی خواهد شد.

پیشینه‌های پژوهش نشان می‌دهد ارزیابی اصطلاح‌نامه‌ها بیشتر در جهت ذخیره و بازیابی اطلاعات و رفع نیازهای کاربران و یا مقایسه اصطلاحنامه‌های بازیابی با یکدیگر انجام گرفته است. در زمینه ارزیابی اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی همانطور که اشاره شد پژوهش‌هایی انجام شده، اما با توجه به استاندارد ایزو ۲۵۹۶۴ در زمینه مطابقت اصطلاحنامه‌ها با استانداردها جز پژوهش عرب‌شیبانی (۱۳۹۴)، پژوهشی در این راستا انجام نشده است.

از این رو، پژوهش حاضر با هدف ارزیابی و تطبیق اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی به عنوان اصطلاحنامه برگزیده فارسی، با استاندارد ایزو ۲۵۹۶۴ که روزآمدترین استاندارد اصطلاحنامه‌های بازیابی است، انجام شد، تا هرچه بیشتر در جهت کارایی و بهبود آن و نشان دادن نقاط قوت و کاستی‌های آن گام‌های مؤثری برداشته شود.

۶. روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر به لحاظ هدف کاربردی و روش پژوهش پیمایشی - تحلیلی است. جامعه آماری نیز اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی و حوزه‌های وابسته[3] می‌باشد که شامل توصیفگرهای

1. Lo, Kim & Wilber

2. Mesh

۳. دربرگیرنده اصطلاحنامه‌هایی است که در حوزه‌های مختلف علوم اسلامی تا پایان سال ۱۳۹۲ به زبان فارسی توسط مرکز اطلاعات و مدارک اسلامی، وابسته به معاونت پژوهشی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم تدوین و منتشر شده است.

هشت اصطلاحنامه علوم قرآن، فلسفه اسلامی، اصول فقه، منطق، کلام اسلامی، اخلاق اسلامی، علوم حدیث و فقه است.

ابزار گردآوری داده‌ها سیاهه وارسی[1] پژوهشگرساخته است که با معیار قرار دادن استاندارد ایزو ۲۵۹۶۴ و با بررسی متون، مقالات و استخراج ویژگی‌ها و ساختار اصطلاحنامه‌های بازیابی طراحی شده است. این سیاهه در مقیاس لیکرت پنج‌گزینه‌ای[2] تنظیم شده و میانگین کل برای هر کدام از اصطلاحنامه‌ها براساس پارامترها و عوامل در نظر گرفته شده و با توجه به پارامترهای مورد بررسی و طیف پنج‌گزینه‌ای لیکرت نمره کل و همچنین نمره میانگین به عنوان نقطه پرش متغیر است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از شاخص‌های آمار در دو سطح توصیفی (میانگین و انحراف معیار) و آمار استنباطی (آزمون تی تک‌نمونه‌ای[3]، آزمون فریدمن[4]، آزمون کولموکروف-اسمیرنوف[5]) با توجه به نرمال بودن توزیع داده‌ها و اینکه در مقیاس رتبه‌ای جمع‌آوری و مرتب شده بودند، برای پاسخگویی به سئوال‌های پژوهش استفاده شد. نرم‌افزار آماری مورد استفاده جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز SPSS بود.

۷. یافته‌ها

۷-۱. میزان همخوانی کمّی و محتوایی یادداشت‌های دامنه موجود در اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی با اصطلاحنامه‌های بازیابی چقدر است؟

جدول ۱- آزمون T تک‌نمونه‌ای برای تعیین میزان تناسب یادداشت دامنه

	پارامترها	میانگین	انحراف استاندارد
۱	کاربرد یادداشت دامنه برای تعریف (مفهومی) اصطلاحات	۲/۵۰	۲/۰۷
۲	استفاده از یادداشت دامنه برای بیان کاربرد اصطلاحات	۲/۰۰	۰/۰۰
۳	کاربرد یادداشت‌دامنه برای تعیین دامنه موضوعی اصطلاحات	۲/۳۷	۰/۵۲

1. Checklist
2. Five item likert scale
3. Univarite t-test
4. Friedman Test
5. Kolmogorov-Smirnov Test

	پارامترها	میانگین	انحراف استاندارد
٤	استفاده از یادداشت دامنه دوسویه	۱/۰۰	۰/۰۰
٥	استفاده از فراپیوند در یادداشت دوسویه	۱/۰۰	۰/۰۰
٦	درج یادداشت از سوی کاربر برای هر مفهوم یا اصطلاح	۱/۰۰	۰/۰۰
۷	درج یادداشت دامنه پیشینه اصطلاح پذیرفته شده (مرجع)	۱/۸۷	۰/۳۵
۸	عدم وجود محدودیت در طول یادداشت دامنه	۵/۰۰	۰/۰۰
۹	استفاده از یادداشت دامنه برای واژگان مشترک یا عمومی (در صورت نیاز)	۱/۰۰	۰/۰۰
۱۰	ساختار مناسب و فاقد غلط املایی و نحوی یادداشت	۲/۱۲	۰/۳۵
	میزان تناسب یادداشت دامنه	۱۹/۸۷	۲/۹۰

در جدول (۱) با توجه به ۱۰ پارامتر و طیف پنج گزینه‌ای لیکرت، نمره کل می‌تواند از ۱۰ تا ۵۰ متغیر بوده و نمره میانگین نیز به عنوان نقطه برش می‌تواند ۳۰ باشد. طبیعی است که نمره پایین‌تر از ۳۰ نشانگر پایین‌تر بودن نمره به دست آمده می‌باشد. نگاهی به میانگین کل ۱۹/۸۷ نشان می‌دهد که اصطلاحنامه‌های مورد بررسی از وضعیت مطلوبی برخوردار نیستند.

۷-۲. میزان همخوانی کمّی اصطلاحات نامرجح مربوط به هر اصطلاح مرجح موجود در اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی با اصطلاحنامه‌های بازیابی چگونه است؟

جدول ۲- آزمون T تک‌نمونه‌ای برای تعیین
میزان تناسب اصطلاحات نامرجح مربوط به هر اصطلاح مرجح

	پارامترها	میانگین	انحراف استاندارد
۱	عدم محدودیت در تهیه اصطلاحات نامرجح مربوط به هر اصطلاح مرجح	۵/۰۰	۰/۰۰
۲	عدم محدودیت انتخاب اصطلاحات نامرجح برای معادل‌های مرجح زبان‌های دیگر	۲/۳۷	۰/۵۲
۳	ارجاع نگاه کنید به اصطلاح مرجح برای تمامی اصطلاحات نامرجح	۵/۰۰	۰/۰۰
٤	عدم محدودیت استفاده از اصطلاحات نامرجح در مقدمه اصطلاحنامه	۴/۸۷	۰/۳۵
٥	تمایز اصطلاحات نامرجح با نوشتار متفاوت از اصطلاحات مرجح	۵/۰۰	۰/۰۰
	تناسب اصطلاحات نامرجح مربوط به هر اصطلاح مرجح	۲۲/۲۵	۰/۷۱

در جدول (۲) با توجه به ۵ پارامتر و طیف پنج گزینه‌ای لیکرت، نمره کل می‌تواند از ۵ تا ۲۵ متغیر بوده و نمره میانگین نیز به عنوان نقطه برش می‌تواند ۱۵ باشد. طبیعی است که نمره پایین‌تر از

۱۵ نشانگر پایین‌تر بودن نمره به دست آمده می‌باشد. نگاهی به میانگین کل ۲۲/۲۵ که از ۱۵ بالاتر بوده، نمایانگر آن است که اصطلاحنامه‌های مورد بررسی در بُعد تناسب اصطلاحات نامرجح مربوط به هر اصطلاح مرجح، در حد مطلوبی قرار دارند.

۷-۳. میزان همخوانی گویایی نشانه‌های بیانگر روابط موجود در اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی با اصطلاحنامه‌های بازیابی چگونه است؟

جدول ۳- آزمون T تک‌نمونه‌ای میزان گویایی نشانه‌های بیانگر روابط

	پارامترها	میانگین	انحراف استاندارد
۱	کاربرد تمهیدات گویاسازی برای تبیین روابط برای کاربران	۱/۰۰	۰/۰۰
۲	مشخص شدن چهریزه‌های روابط به روشنی	۲/۸۷	۰/۳۵
۳	کاربرد رویکرد منطقی در تمهیدات گویاسازی برای روابط دوسویه	۱/۰۰	۰/۰۰
٤	برقراری امکان پیشنهاد تمهیدات گویاسازی از سوی کاربران	۱/۰۰	۰/۰۰
۵	استفاده اصطلاحنامه از نشانه‌ها و واژگان برای گویاسازی انواع روابط همگام با صحت‌شناختی کاربران	۱/۰۰	۰/۰۰
٦	کاربرد نوشتار متفاوت برای تمایز اصطلاحات اصطلاحنامه و عبارات راهنما	۱/۰۰	۰/۰۰
۷	داخل قلاب قرار گرفتن نشانگان رده‌بندی در صورت تکرار یک اصطلاح برای ارجاع کاربر به موقعیت اصلی، پس از آن	۱/۰۰	۰/۰۰
۸	کاربرد نشانگان رده‌بندی گویا در اصطلاحنامه	۴/۰۰	۱/۸۵
۹	کابرد نشانگان کمکی برای تسهیل دسترس‌پذیری تکرارها در تکرار یک اصطلاح	۱/۰۰	۰/۰۰
۱۰	امکان گنجاندن مفاهیم تازه در توالی رده‌ای لحظه‌ای در نظام نشانگان	۱/۰۰	۰/۰۰
۱۱	کاربرد عامل تحلیل چهریزه‌ای برای گسترش و توجیه روابط سلسله مراتبی مبتنی بر بافت	۴/۵۰	۰/۵۳
	گویایی نشانه‌های بیانگر روابط	۱۹/۳۷	۱۲/۱۹

در جدول (۳) با توجه به ۱۱ پارامتر مورد بررسی و طیف پنج‌گزینه‌ای لیکرت نمره کل می‌تواند از ۱۱ تا ۵۵ متغیر بوده و نمره میانگین نیز به عنوان نقطه برش می‌تواند ۳۳ باشد. طبیعی است که نمره پایین‌تر از ۳۳ نشانگر پایین‌تر بودن نمره به دست آمده می‌باشد. نگاهی به میانگین کل ۱۹/۳۷ که از نقطه برش خیلی پایین‌تر است نشان می‌دهد که در این ویژگی اصطلاحنامه‌های مورد بررسی وضعیت نامطلوبی دارند.

۷-۴. میزان همخوانی عمق روابط معنایی موجود در اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی با اصطلاحنامه‌های بازیابی چگونه است؟

جدول ٤- آزمون T تک‌نمونه‌ای میزان عمق روابط معنایی

	پارامترها	میانگین	انحراف استاندارد
۱	عدم محدودیت روابط یک مفهوم یا اصطلاح مرجع با دیگر اصطلاحات	۵/۰۰	۰/۰۰
۲	کاربرد روابط چند سلسله مراتبی در صورت نیاز	۵/۰۰	۰/۰۰
۳	صحت برقراری همه روابط متقابل	۵/۰۰	۰/۰۰
۴	کاربرد جنبه (لحاظ) مرتبط در مواردی که رابطه سلسله مراتبی ابهام دارد	۴/۸۷	۰/۳۵
۵	برخورداری رده‌بندی سلسله مراتبی از ساختاری نظام‌مند	۱/۰۰	۰/۰۰
۶	کاربرد رویکرد پیشنهادی (نه تجویزی) در تعیین روابط میان اصطلاحات	۱/۸۷	۰/۳۵
۷	کاربرد راهکار پایین به بالا یا بالا به پایین در ساختار سلسله مراتبی به صورت ترکیبی	۱/۰۰	۰/۰۰
۸	عدم وجود محدودیت در ورود مفاهیم (اصطلاحات) یک حوزه و توانایی افزایش اصطلاحات به تعداد مورد نیاز	۵/۰۰	۰/۰۰
۹	عدم محدودیت در طول اصطلاحات عبارتی	۵/۰۰	۰/۰۰
۱۰	عدم محدودیت در تعداد لایه‌های سلسله مراتبی	۴/۸۷	۰/۳۵
۱۱	عدم محدودیت در تعداد زبان‌های مورد قبول برای همه یا برخی از عناصر متنی مانند اصطلاحات و یادداشت‌ها	۳/۰۰	۰/۰۰
۱۲	امکان تعریف (پیشنهاد) روابط دوسویه یا گونه‌های مختلف روابط همبسته توسط کاربران	۵/۰۰	۰/۰۰
۱۳	عدم محدودیت در انواع و تعداد روابط وابسته	۴/۸۷	۰/۳۵
۱۴	رابطه دوسویه میان اصطلاحاتی که یک مفهوم را در زبان‌های گوناگون بیان می‌کنند	۳/۰۰	۰/۰۰
۱۵	گسترش یا ادغام لایه‌های سلسله مراتبی	۴/۶۲	۰/۵۲
۱۶	دستیابی به نمای کلی ساختار سلسله مراتبی اصطلاحات	۵/۰۰	۰/۰۰
۱۷	برخورداری اصطلاحات مرجع از پشتوانه کاربری	۱/۰۰	۰/۰۰
۱۸	همخوانی و یکپارچگی اصطلاحات اصطلاحنامه با کاربردهای جستجو	۳/۸۷	۰/۳۵
۱۹	لحاظ همنشینی اصطلاحات با یکدیگر در تحلیل سابقه جستجوی کاربران به عنوان معیاری برای برقراری روابط معنایی	۱/۰۰	۰/۰۰
	میزان عمق روابط معنایی	۷۰/۰۰	٪۹۲

در جدول (۴) با توجه به ۱۹ پارامتر مورد بررسی و طیف پنج‌گزینه‌ای لیکرت نمره کل می‌تواند از ۱۹ تا ۹۵ متغیر بوده و نمره میانگین نیز به عنوان نقطه برش می‌تواند ۳۰ باشد. طبیعی است که نمره پایین‌تر از ۵۷ نشانگر پایین‌تر بودن نمره به دست آمده می‌باشد. با نگاهی به میانگین کل معادل ۷۰/۰۰ می‌توان نتیجه‌گیری کرد که، اصطلاحنامه‌های مورد بررسی از وضعیت مطلوبی برخوردار بوده‌اند.

۷-۵. میزان همخوانی نزدیکی زبانی اصطلاحات موجود در اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی با زبان طبیعی چگونه است؟

جدول ۵ - آزمون T تک‌نمونه‌ای میزان نزدیکی اصطلاحات به زبان طبیعی

	پارامترها	میانگین	انحراف استاندارد
۱	نزدیکی اصطلاحات مرجع به زبان طبیعی (اهل فن با پشتوانه کاربری)	۳/۸۷	۰/۸۳
۲	پیروی اصطلاحات موجود اصطلاحنامه از دستورات زبانی	۳/۰۰	۰/۰۰
۳	پیشنهاد تغییر نقش‌های مرجح و نامرجح از سوی کاربران	۳/۰۰	۰/۰۰
٤	کاربرد واژگان مشترک یا عمومی برای تسهیل فرایند بازیابی و نمایش نتایج جستجو	۴/۰۰	۰/۰۰
٥	کاربرد نشانگان مرتبط در مقابل هر اصطلاح مرجح برای امکان‌پذیر کردن مراجعه کاربر به نمایش نظام‌یافته اصطلاحنامه	۴/۸۷	۰/۳۵
٦	انجام بررسی‌های منظم از سوی گروه تدوین‌کننده اصطلاحنامه برای نزدیکی اصطلاحات مرجح به زبان طبیعی	۱/۳۷	۰/۵۲
۷	امکان پیشنهاد اصطلاحات نامرجح جدید از سوی کاربران	۴/۰۰	۰/۰۰
	میزان نزدیکی اصطلاحات به زبان طبیعی	۲۴/۱۲	٪۸۳

در جدول (۵) مشاهده می‌شود با توجه به ۷ پارامتر مورد بررسی و طیف پنج‌گزینه‌ای لیکرت نمره کل می‌تواند از ۷ تا ۳۵ متغیر بوده و نمره میانگین نیز به عنوان نقطه برش می‌تواند ۲۱ باشد. طبیعی است که نمره پایین‌تر از ۲۱ نشانگر پایین‌تر بودن نمره به دست آمده می‌باشد. نگاهی به میانگین کل که معادل ۲۴/۱۲ است، از نقطه برش یعنی ۲۱ بالاتر بوده و این بیانگر بالاتر بودن وضعیت اصطلاحنامه‌های مورد بررسی از میانگین در این ویژگی می‌باشد.

۷-۶. میزان همخوانی شیوه نمایش اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی با اصطلاحنامه‌های بازیابی چگونه است؟

جدول ٦- آزمون T تک‌نمونه‌ای تناسب شیوه نمایش

	پارامترها	میانگین	انحراف استاندارد
۱	کاربرد فراپیوندها برای پرش از یک اصطلاح به یک اصطلاح دیگر هنگام نمایش اصطلاحنامه به شکل خودکار	۵/۰۰	۰/۰۰
۲	حذف تمرکز از اصطلاح مورد نظر (نخست) هنگام حرکت از یک اصطلاح به اصطلاح دیگر	۵/۰۰	۰/۰۰
۳	ارائه نوشتار متفاوت در یک توالی نمایش الفبایی برای تمایز اصطلاحات مرجح و نامرجح	۵/۰۰	۰/۰۰
٤	لحاظ نیازهای گروه‌های کاربری در شیوه نمایش اصطلاحنامه	۲/۰۰	۰/۰۰
٥	کاربرد روش‌های پنجره‌ای در نمایش جزئیات اصطلاحات	۵/۰۰	۰/۰۰
٦	انتخاب اصطلاح از هر فهرستی برای رسیدن به دید کلی نسبت به آن اصطلاح توسط کاربر	۵/۰۰	۰/۰۰
۷	نمایش تمام پیشینه یک اصطلاح	۲/۰۰	۰/۰۰
۸	مشاهده و حرکت در تمام سطوح سلسله مراتب اعم و اخص یا میزان برخورداری اصطلاحنامه از راهبری قوی و راهبری فرامتنی	۵/۰۰	۰/۰۰
۹	تلفیق صوت در کنار متن و تصویر به عنوان پشتوانه انتشاراتی	۳/۰۰	۰/۰۰
۱۰	یک‌دستی و جامعیت شکل نمایش اصطلاحات	۴/۰۰	۰/۰۰
۱۱	ارائه اصطلاحات نامرجع برای یک اصطلاح مرجح به طور کامل در نمایش الفبایی اصطلاحات	۵/۰۰	۰/۰۰
۱۲	مطابقت و تناسب شکل اصطلاحات با کاربرد رایج آن‌ها	۳/۸۷	۰/۳۵
۱۳	برخورداری اصطلاحنامه از نظم منطقی در ارائه مطالب	۴/۰۰	۰/۰۰
١٤	هم‌زمانی نمایش‌های متنی و تصویری به منظور مقایسه و درک مفاهیم	۴/۰۰	۰/۰۰
۱۵	کاربرد رابط‌کاربر قوی با لحاظ شرایط و محدویت‌های خاص رایانه و صفحات وب	۴/۰۰	۰/۰۰
١٦	مشاهده یادداشت دامنه، نمایش الفبایی، نمایش نظام‌یافته، نمایش چرخشی و نمایش سلسله مراتبی در اصطلاحنامه	۵/۰۰	۰/۰۰
۱۷	نمایش روابط معنایی بین اصطلاحات و چاپ نتایج جستجو در نمایش اصطلاحنامه	۵/۰۰	۰/۰۰
۱۸	اعمال تورفتگی‌ها در هنگام نمایش اصطلاحات	۵/۰۰	۰/۰۰
۱۹	نمایش اصطلاحات به صورت تفکیکی براساس پشتوانه انتشاراتی، کاربری و سازمانی	۱/۰۰	۰/۰۰
۲۰	ارائه راهنمای مناسب برای چگونگی استفاده از نظام بازیابی	۳/۰۰	۰/۰۰
	میزان تناسب شیوه نمایش	۸۰/۸۷	٪۳۵

در جدول (۶) با توجه به ۲۰ پارامتر مورد بررسی و طیف پنج‌گزینه‌ای لیکرت، نمره کل می‌تواند از ۲۰ تا ۱۰۰ متغیر بوده و نمره میانگین نیز به عنوان نقطه برش می‌تواند ۶۰ باشد. طبیعی است که نمره پایین‌تر از نقطه برش یا همان ۶۰ نشانگر پایین‌تر بودن نمره به دست آمده می‌باشد. نگاهی به میانگین کل یعنی ۸۰/۸۷ بیانگر آن است که در مجموع با توجه به بالاتر بودن میانگین به دست آمده از نقطه برش وضعیت اصطلاحنامه‌ها در این ویژگی مطلوب بوده است.

۷-۷. رتبه‌بندی ویژگی‌های مورد بررسی

جدول ۷- آزمون فریدمن رتبه‌بندی ویژگی‌های مورد بررسی

پارامترها	میانگین رتبه‌ای	رتبه
تناسب شیوه نمایش	۶/۰۰	۱
عمق روابط معنایی	۵/۰۰	۲
نزدیکی اصطلاحات به زبان طبیعی	۳/۹۴	۳
تناسب اصطلاحات نامرجح مربوط به هر اصطلاح مرجح	۲/۷۵	۴
تناسب یادداشت دامنه	۱/۹۴	۵
گویایی نشانه‌های بیانگر روابط	۱/۳۸	۶
(x^2) = ۳۷/۳۲۰ , df = ۵ , P=۰/۰۰۰		

با توجه به سطح معناداری در آزمون فریدمن (۰/۰۰۰) که از مقدار بحرانی آن یعنی ۰/۰۵ کوچک‌تر است، با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان گفت که بین تحلیل محتوا و تناسب و مطابقت ویژگی‌های مختلف در اصطلاحنامه‌های مختلف تفاوت معناداری وجود دارد که نتیجه رتبه‌بندی این ابعاد سه‌گانه در جدول (۷) و نمودار (۸) به نمایش درآمده است.

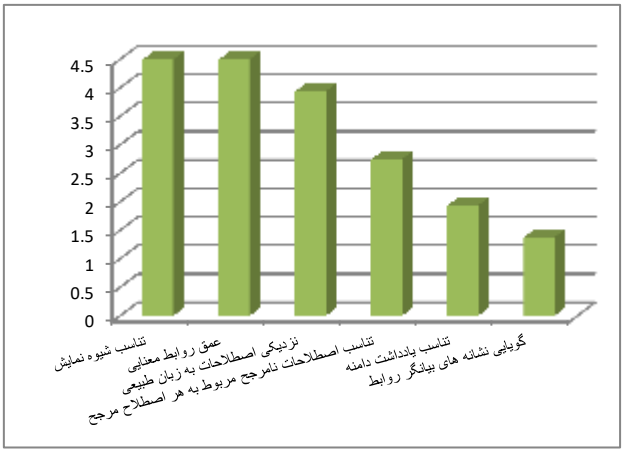

نمودار ۸- رتبه‌بندی ویژگی‌های مورد بررسی

۷-۸. آزمون فرضیه پژوهش

چنانکه پیشتر اشاره شد برای آزمودن فرضیه از آزمون کولموگروف- اسمیرنوف استفاده شد. برای مشخص کردن نوع آزمون مورد استفاده ابتدا باید اقدام به بررسی نرمال یا غیرنرمال بودن داده‌ها، سپس با استفاده از نتایج این آزمون از روش‌های آماری پارامتری یا ناپارامتری مناسب برای آزمودن فرضیه‌ها استفاده کرد.

$$\begin{cases} H_0: \text{توزیع مشاهدات از توزیع نرمال پیروی می‌کند} \\ H_1: \text{توزیع مشاهدات از توزیع نرمال پیروی نمی‌کند} \end{cases}$$

$$\begin{cases} \text{P-Value (sig)} > \alpha = 0/05 \Rightarrow H_0 \text{ تأیید می‌شود} \\ \text{P-Value (sig)} < \alpha = 0/05 \Rightarrow H_1 \text{ تأیید می‌شود} \end{cases}$$

جدول ۹- نتایج آزمون کولموگروف- اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن نمرات متغیرهای پژوهش

ویژگی	P-Value	سطح خطا (α)	نتیجه آزمون
یادداشت دامنه	۰/۲۳۴	۰/۰۵	نرمال
اصطلاحات مرجع به نامرجع	۰/۶۳۷	۰/۰۵	نرمال
نشانه‌های بیانگر روابط	۰/۲۴۶	۰/۰۵	نرمال
عمق روابط معنایی	۰/۷۶۹	۰/۰۵	نرمال
نزدیکی اصطلاحات به زبان طبیعی	۰/۸۰۱	۰/۰۵	نرمال
شیوه نمایش	۰/۰۸۰	۰/۰۵	نرمال
میزان هم‌خوانی (کل)	۰/۸۳۲	۰/۰۵	نرمال

همانطور که در جدول (۹) مشاهده می‌شود، در تمامی موارد مقدار P_Value از سطح خطا (۰/۰۵) بزرگ‌تر و نرمال است، بنابراین، می‌توان از آزمون‌های پارامتریک برای پاسخ‌گویی به سئوال‌های پژوهش استفاده نمود که در این پژوهش با توجه به نوع سئوال‌ها از آزمون t تک‌متغیره استفاده شده است.

فرضیه پژوهش: ساختار و ویژگی‌های اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی با اصطلاحنامه‌های بازیابی همخوانی دارد.

$$\begin{cases} H_0: \mu \leq 216 \\ H_1: \mu > 216 \end{cases}$$

شرایط رد یا قبول آزمون به صورت زیر است:

$$\begin{cases} P > \alpha = 0/05 \Rightarrow \text{تأیید می‌شود } H_0 \\ P < \alpha = 0/05 \Rightarrow \text{تأیید می‌شود } H_1 \end{cases}$$

جدول ۹-۱. مطابقت اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی با اصطلاحنامه‌های بازیابی

میانگین	t	درجه آزادی	تفاوت میانگین	سطح معناداری	نتیجه آزمون
۲۳۶/۵۰	۹/۰۷۱	۷	۲۰/۵۰	۰/۰۰۰	رد فرض H_0

در جدول (۹-۱) با توجه به سطح معناداری (۰/۰۰۰) که از مقدار بحرانی آن یعنی ۰/۰۵ کوچک‌تر است، نمره بررسی اصطلاحنامه‌های اسلامی نمایانگر تفاوت معنادار بین میانگین به دست آمده با میانگین نظری یعنی ۲۱۶ در طیف لیکرت می‌باشد. از آنجایی که میانگین نمرات بیشتر از میانگین نظری بوده و این تفاوت نیز معنادار است، بنابراین، ساختار اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی مورد بررسی با اصطلاحنامه‌های بازیابی در مجموع مطابقت دارد.

سوال فرعی اول: همخوانی کمّی و محتوایی یادداشت دامنه در اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی با اصطلاحنامه‌های بازیابی چقدر است؟

$$\begin{cases} H_0: \mu \leq 30 \\ H_1: \mu > 30 \end{cases}$$

شرایط رد یا قبول آزمون به صورت زیر است:

$$\begin{cases} P > \alpha = 0/05 \Rightarrow \text{تأیید می‌شود } H_0 \\ P < \alpha = 0/05 \Rightarrow \text{تأیید می‌شود } H_1 \end{cases}$$

جدول ۹-۲. همخوانی کمّی و محتوایی یادداشت دامنه

میانگین	T	درجه آزادی	تفاوت میانگین	سطح معناداری	نتیجه آزمون
۱۹/۸۷	-۹/۸۷۵	۷	-۱۰/۱۲	۰/۰۰۰	رد فرض H_0

در جدول (۹-۲) با توجه به سطح معناداری (۰/۰۰۰) که از مقدار بحرانی آن یعنی ۰/۰۵ کوچک‌تر است، نمره بررسی اصطلاحنامه‌های اسلامی نمایانگر تفاوت معنادار بین میانگین به دست آمده با میانگین نظری یعنی ۳۰ در طیف لیکرت می‌باشد. همچنین با توجه به منفی بودن نمره t ساختار اصطلاحنامه‌های اسلامی در زمینه همخوانی کمّی و کیفی یادداشت دامنه موجود با اصطلاحنامه‌های بازیابی در حد مطلوبی نبوده است.

سوال فرعی دوم: همخوانی کمّی اصطلاحات نامرجح مربوط به هر اصطلاح مرجح در اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی با اصطلاحنامه‌های بازیابی چقدر است؟

$$\begin{cases} H_0: \mu \leq 15 \\ H_1: \mu > 15 \end{cases}$$

شرایط رد یا قبول آزمون به صورت زیر است:

$$\begin{cases} P > \alpha = 0/05 \Rightarrow \text{تأیید می‌شود } H_0 \\ P < \alpha = 0/05 \Rightarrow \text{تأیید می‌شود } H_1 \end{cases}$$

جدول ۹-۳. همخوانی کمّی اصطلاحات نامرجح به اصطلاح مرجح

میانگین	t	درجه آزادی	تفاوت میانگین	سطح معناداری	نتیجه آزمون
۲۲/۲۵	۲۹/۰۰	۷	۷/۲۵	۰/۰۰۰	رد فرض H_0

در جدول (۹-۳) با توجه به سطح معناداری (۰/۰۰۰) که از مقدار بحرانی آن یعنی ۰/۰۵ کوچک‌تر است، نمره بررسی اصطلاحنامه‌های اسلامی نمایانگر تفاوت معنادار بین میانگین به دست آمده با میانگین نظری یعنی ۱۵ در طیف لیکرت می‌باشد. بنابراین، اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی در بُعد همخوانی کمّی اصطلاحات نامرجح مربوط به هر اصطلاح مرجح با اصطلاحنامه‌های بازیابی همخوانی دارد.

سوال فرعی سوم: همخوانی گویایی نشانه‌های بیانگر روابط در اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی با اصطلاحنامه‌های بازیابی چگونه است؟

$$\begin{cases} H_0: \mu \leq 33 \\ H_1: \mu > 33 \end{cases}$$

شرایط رد یا قبول آزمون به صورت زیر است:

$$\begin{cases} P > \alpha = 0/05 \Rightarrow \text{تأیید می‌شود } H_0 \\ P < \alpha = 0/05 \Rightarrow \text{تأیید می‌شود } H_1 \end{cases}$$

جدول ۹-٤. همخوانی گویایی نشانه‌های بیانگر روابط

میانگین	t	درجه آزادی	تفاوت میانگین	سطح معناداری	نتیجه آزمون
۱۹/۳۷	-۱۷/۵۱۸	۷	-۱۳/۶۲	۰/۰۰۰	رد فرض H_0

در جدول (۹-۴) با توجه به سطح معناداری (۰/۰۰۰) که از مقدار بحرانی آن یعنی ۰/۰۵ کوچک‌تر است، نمره بررسی اصطلاحنامه‌های اسلامی نمایانگر تفاوت معنادار بین میانگین به

دست آمده با میانگین نظری یعنی ۳۳ در طیف لیکرت می‌باشد، و با توجه به منفی بودن نمره t ساختار اصطلاحنامه‌های اسلامی در زمینه همخوانی گویایی نشانه‌های بیانگر روابط با اصطلاحنامه‌های بازیابی در حد مطلوبی نبوده است.

سوال فرعی چهارم: همخوانی عمق روابط معنایی در اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی با اصطلاحنامه‌های بازیابی چگونه است؟

$$\begin{cases} H_0: \mu \leq 57 \\ H_1: \mu > 57 \end{cases}$$

شرایط رد یا قبول آزمون به صورت زیر است:

$$\begin{cases} P > \alpha = 0/05 \Rightarrow \text{تأیید می‌شود } H_0 \\ P < \alpha = 0/05 \Rightarrow \text{تأیید می‌شود } H_1 \end{cases}$$

جدول ۹-۵. همخوانی عمق روابط معنایی

میانگین	t	درجه آزادی	تفاوت میانگین	سطح معناداری	نتیجه آزمون
۷۰/۰۰	۳۹/۷۲	۷	۱۳/۰۰	۰/۰۰۰	رد فرض H_0

در جدول (۹-۵) با توجه به سطح معناداری (۰/۰۰۰) که از مقدار بحرانی آن یعنی ۰/۰۵ کوچک‌تر است، نمره بررسی اصطلاحنامه‌های اسلامی نمایانگر تفاوت معنادار بین میانگین به دست آمده با میانگین نظری یعنی ۵۷ در طیف لیکرت می‌باشد. بنابراین، اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی همخوانی مطلوبی در عمق روابط معنایی با اصطلاحنامه‌های بازیابی داشته‌اند.

سوال فرعی پنجم: همخوانی نزدیکی زبانی اصطلاحات در اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی با زبان طبیعی چگونه است؟

$$\begin{cases} H_0: \mu \leq 21 \\ H_1: \mu > 21 \end{cases}$$

شرایط رد یا قبول آزمون به صورت زیر است:

$$\begin{cases} P > \alpha = 0/05 \Rightarrow \text{تأیید می‌شود } H_0 \\ P < \alpha = 0/05 \Rightarrow \text{تأیید می‌شود } H_1 \end{cases}$$

جدول ۹-٦ . هم خوانی نزدیکی زبانی اصطلاحات موجود با زبان طبیعی

میانگین	t	درجه آزادی	تفاوت میانگین	سطح معناداری	نتیجه آزمون
۲۴/۱۲	۱۰/۵۹	۷	۳/۱۲	۰/۰۰۰	رد فرض H_0

در جدول (۹-۶) با توجه به سطح معناداری (۰/۰۰۰) که از مقدار بحرانی آن یعنی ۰/۰۵ کوچک‌تر است، نمره بررسی اصطلاحنامه‌های اسلامی نمایانگر تفاوت معنادار بین میانگین به دست آمده با میانگین نظری یعنی ۲۱ در طیف لیکرت می‌باشد. بنابراین، اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی دارای همخوانی بالایی در نزدیکی زبانی اصطلاحات موجود با زبان طبیعی بوده است.

سوال فرعی ششم: همخوانی شیوه نمایش اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی با اصطلاحنامه‌های بازیابی چگونه است؟

$$\begin{cases} H_0: \mu \leq 60 \\ H_1: \mu > 60 \end{cases}$$

شرایط رد یا قبول آزمون به صورت زیر است:

$$\begin{cases} P > \alpha = 0/05 \Rightarrow \text{تأیید می‌شود } H_0 \\ P < \alpha = 0/05 \Rightarrow \text{تأیید می‌شود } H_1 \end{cases}$$

جدول ۹-۷. همخوانی شیوه نمایش

میانگین	t	درجه آزادی	تفاوت میانگین	سطح معناداری	نتیجه آزمون
۸۰/۸۷	۱۶۷/۰۰	۷	۲۰/۸۷	۰/۰۰۰	رد فرض H_0

در جدول (۹-۷) با توجه به سطح معناداری (۰/۰۰۰) که از مقدار بحرانی آن یعنی ۰/۰۵ کوچک‌تر است، نمره بررسی اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی نمایانگر تفاوت معنادار بین میانگین به دست آمده با میانگین نظری یعنی ۶۰ در طیف لیکرت می‌باشد. بنابراین، اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی دارای همخوانی بالایی در بعد شیوه نمایش با اصطلاحنامه‌های بازیابی است.

جدول ۱۰- نتایج پاسخ سئوال‌های پژوهش به طور خلاصه

سئوال	میانگین	t	درجه آزادی	تفاوت میانگین	سطح معناداری	نتیجه آزمون
اصلی	۲۳۶/۵۰	۹/۰۷۱	۷	۲۰/۵۰	۰/۰۰۰	رد فرض H_0
اول	۱۹/۸۷	-۹/۸۷۵	۷	-۱۰/۱۲	۰/۰۰۰	رد فرض H_0
دوم	۲۲/۲۵	۲۹/۰۰	۷	۷/۲۵	۰/۰۰۰	رد فرض H_0
سوم	۱۹/۳۷	-۱۷/۵۱۸	۷	-۱۳/۶۲	۰/۰۰۰	رد فرض H_0
چهارم	۷۰/۰۰	۳۹/۷۲	۷	۱۳/۰۰	۰/۰۰۰	رد فرض H_0
پنجم	۲۴/۱۲	۱۰/۵۹	۷	۳/۱۲	۰/۰۰۰	رد فرض H_0
ششم	۸۰/۸۷	۱۶۷/۰۰	۷	۲۰/۸۷	۰/۰۰۰	رد فرض H_0

۸. نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر کوششی در جهت تعیین و تبیین میزان همخوانی اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی با استانداردهای اصطلاحنامه‌های بازیابی با نتایجی به شرح ذیل می‌باشد: براساس نتایج حاصل، میزان تناسب یادداشت دامنه اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی با استاندارد، با میانگین ۱۹/۸۷% در حد پایینی قرار دارد. تعداد یادداشت دامنه در اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی اندک و همین تعداد در برخی اصطلاحنامه‌ها صریح و روشن نبوده و ابهام اصطلاحات را برطرف نمی‌کنند و یادداشت دامنه محسوب نمی‌شوند. در مؤلفه یادداشت دامنه متقابل یا دوسویه[1] نیز، اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی دستورالعمل استاندارد را در ایجاد یادداشت دامنه دوسویه در صورت اشاره اصطلاحی به اصطلاح مرجح در یادداشت دامنه رعایت نکرده است. همچنین یادداشت پیشینه[2] در موارد افزودن اصطلاح مرجح یا تغییرات در اصطلاحات، آورده نشده است. امکان ارائه یا درج یادداشت از سوی کاربران برای مفاهیم و اصطلاحات کم وجود دارد. یادداشت دامنه ساختار و املاء و نحو ضعیفی دارد. نظیر این نتایج را می‌توان در یافته‌های عرب شیبانی (۱۳۹۴)، حریری و هراتی‌زاده (۱۳۹۴) نیز مشاهده کرد. به‌طور کلی اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی از جهت یادداشت دامنه، یادداشت دامنه دوسویه، یادداشت تاریخچه عملکرد ضعیفی دارد.

همچنین نتیجه تحقیق در بُعد همخوانی کمّی اصطلاحات نامرجح مربوط به هر اصطلاح مرجح نشان داد اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی با میانگین ۲۲/۲۵% در حد مطلوبی قرار دارند. ارجاعات کافی و مناسب از اصطلاحات نامرجح به مرجح می‌تواند استفاده‌کننده از اصطلاحنامه را به درستی در جهت انتخاب اصطلاح و عبارت مناسب جستجو راهنمایی نموده و به توانمندسازی واژگان مدخل شبکه اصطلاحات علوم اسلامی می‌پردازد و از هدر رفتن وقت او جلوگیری نماید. بنابراین، توجه به این امر در اصطلاحنامه‌ها از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. نتایج مشابه در یافته‌های امیرحسینی (۱۳۸۶)، حریری و هراتی‌زاده (۱۳۹۴) نیز وجود دارد.

میزان همخوانی گویایی نشانه‌های بیانگر روابط در اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی با میانگین ۱۹/۳۷% وضعیت نامطلوبی دارند. تمهیدات گویاسازی روابط اصطلاحات اعم از روابط دوسویه

---

1. Reciprocal scope notes
2. Def (definition)

برای کاربران و همچنین ارائه پیشنهاد از سوی کاربران ایجاد نشده است. تحلیل چهریزه‌ای[1] در جهت گویاسازی روابط میان مفاهیم به روشنی مشخص نیست. اصطلاحنامه‌های مورد بررسی در کاربرد نشانه‌ها و واژگان در جهت گویاسازی روابط اصطلاحنامه‌ای با صحت‌شناختی کاربران ضعیف است. برای تمایز اصطلاحات و عبارات راهنما از نوشتار متفاوت کم استفاده شده است. نشانگان رده‌بندی[2] در صورت تکرار یک اصطلاح برای ارجاع کاربر به موقعیت اصلی به میزان کم داخل قلاب قرار گرفته است. هر نظام نشانگانی باید امکان گنجاندن مفاهیم تازه را در توالی رده‌ای، در هر لحظه فراهم آورد. در پژوهش کازرانی (۱۳۹۰)، حریری و هراتی‌زاده (۱۳۹۴) نیز وضعیت ساختار اصطلاحنامه علوم اسلامی و نظام ارجاعات در این اصطلاحنامه، متوسط گزارش شده است. بنابراین، باید سعی شود اقدامات اصلاحی برای جلب رضایت کاربران و نمایه‌سازان انجام شود.

براساس سنجش میزان همخوانی عمق روابط معنایی، یافته‌ها نشان داد اصطلاحنامه‌های مورد بررسی با میانگین ۷۰/۰۰% از وضعیت مطلوبی برخوردار هستند. رده‌بندی سلسله مراتبی باید از ساختاری نظام‌مند برخوردار باشد. در ساختار سلسله مراتبی اصطلاحنامه‌های یاد شده، در کاربرد ساختار سلسله مراتبی به صورت ترکیبی باید تجدیدنظر شود. اصطلاحات مرجح از پشتوانه انتشاراتی لازم برخوردار نیستند و روابط همنشینی اصطلاحات با یکدیگر در جهت برقراری روابط معنایی در تحلیل سابقه جستجوی کاربران به میزان کم مدنظر قرار گرفته است. در پژوهش حریری و هراتی‌زاده (۱۳۹۴)، کازرانی (۱۳۹۰)، (۱۳۷۸) نیز میزان مطابقت با استانداردها به میزان بالاتر از متوسط گزارش شده است.

در بعد همخوانی نزدیکی زبانی اصطلاحات به زبان طبیعی یافته‌ها نشان داد اصطلاحنامه‌های مورد بررسی با میانگین ۲۴/۱۲% در وضعیت مطلوبی قرار دارد. این امر می‌تواند خود نقطه قوت مهمی برای اصطلاحنامه‌های اسلامی مورد بررسی باشد، چرا که استفاده از آن‌ها را توسط افراد عادی و حتی پژوهشگران راحت‌تر می‌نماید. در این مقوله باید از سوی گروه تدوین‌کنندگان اصطلاحنامه برای نزدیکی اصطلاحات مرجح به زبان طبیعی بررسی‌های منظم در جهت بهتر شدن این امر انجام گیرد. در پژوهش حریری و هراتی‌زاده (۱۳۹۴) در نحوه ارائه و صحت محتوای

1. Facet analaysis
2. Notation

اصطلاحنامه به ترتیب با میانگین ۳/۱۴۵% و ۳/۴۱۲% میزان همخوانی به میزان بالاتر از متوسط بوده و اصطلاحات به میزان زیاد به زبان طبیعی در اصطلاحنامه وارد شده است.

در ادامه نتایج تحقیق نشان می‌دهد میزان همخوانی شیوه نمایش با استانداردهای اصطلاحنامه‌های بازیابی با میانگین کل ۸۰/۸۷% مطلوب بوده است. نمایش اصطلاحات باید براساس پشتوانه انتشارتی، کاربری و سازمانی باشد. همچنین اصطلاحنامه باید با ارائه گرافیکی و سبک‌های نمایش تمام پیشینه یک اصطلاح نظیر یادداشت دامنه‌ها و روابط اصطلاحات را نمایش دهد. در پژوهش عرب‌شیبانی (۱۳۹۴)، کازرانی و حریری (۱۳۹۲) نیز رعایت استاندارد در شیوه نمایش اصطلاحنامه به میزان بالایی ارائه شده است.

در مجموع ارزیابی اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی در زمینه مطابقت با استانداردهای اصطلاحنامه‌های بازیابی در شش بعد مورد بررسی از ساختار مطلوبی برخوردار است. با این حال متولیان تدوین اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی باید تلاش کنند در ابعادی از نظر میزان کمّی و محتوایی یادداشت دامنه و گویایی نشانگان بیانگر روابط، عملکرد ضعیف اصطلاحنامه‌ها را به استاندارد نزدیک‌تر کنند.

۹. پیشنهادها

۱) استانداردسازی یادداشت دامنه در ویرایش‌های جدید اصطلاحنامه‌های اسلامی.

۲) استفاده از متخصصان موضوعی در تدوین اصطلاحنامه‌ها جهت اختصاص مناسب یادداشت دامنه.

۳) توجه به نیازها و سطح اطلاعات کاربران مختلف در زمان تعیین یادداشت دامنه.

۴) هر یادداشت غیر از یادداشت دامنه (در صورتی که لازم است در اصطلاحنامه بیاید) باید از یادداشت دامنه جدا شود.

۵) در صورتی که تعریف کامل اصطلاح مورد نیاز است، باید در فیلد جداگانه بیاید و منبع تعریف ذکر شود.

۶) اگر در یادداشت دامنه اصطلاحی به اصطلاح مرجحی اشاره شود، باید یادداشت دامنه متقابلی برای اصطلاح نام برده شده ایجاد شود.

۷) یادداشت تاریخچه برای اصطلاحاتی که اصطلاح یا اضافه شده‌اند، ارائه شود.

۸) تعداد یادداشت دامنه در اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی افزایش پیدا کند و هنگام

روزآمدسازی اصطلاحنامه، توجه شود که افزودن اصطلاح جدید، ممکن است ارائه یادداشت دامنه را برای اصطلاحات دیگر ضروی سازد.

۹) در برخی اصطلاحنامه‌ها در خصوص اضافه کردن توضیحگر و یادداشت دامنه بازنگری شود.

۱۰) استفاده بیشتر از ارجاعات در تدوین اصطلاحنامه‌ها.

۱۱) الگوبرداری اصطلاحنامه‌های جدید از اصطلاحنامه‌های مورد بررسی جهت استفاده از ارجاعات.

۱۲) ایجاد امکان ارائه پیشنهاد از سوی کاربران جهت استفاده از سیستم‌های روابط بین اصطلاحات.

۱۳) استفاده بیشتر از توصیفگرها جهت بیان روابط بین اصطلاحات.

۱۴) توجه به نظام‌های ذخیره و بازیابی به‌ویژه اصطلاحنامه‌های بازیابی جهت استفاده از بیانگرهای مناسب در زمینه روابط بین اصطلاحات.

۱۵) استفاده از سیستم‌های مناسب سلسله مراتبی برای روشن شدن اصطلاحات اعم و اخص و بافت معنایی بین آن‌ها برای کاربران.

۱۶) جای دادن معادل لاتین اصطلاحات به شکلی مناسب در اصطلاحنامه.

۱۷) امکان مشاهده نمای کلی ساختار سلسله مراتبی واژگان برای کاربران با استفاده از نرم‌افزارها و راهکارهای مناسب.

۱۸) نزدیک کردن زبان اصطلاحنامه به زبان طبیعی.

۱۹) ارجاع از اصطلاحات زبان طبیعی به اصطلاحات زبان کنترل شده و بالعکس.

۲۰) ایجاد امکان پیشنهاد اصطلاحات نامرجح از سوی کاربران.

۲۱) استفاده از شیوه‌های مختلف نمایش در اصطلاحنامه به صورت چاپی و غیرچاپی.

۲۲) استفاده از فونت‌های استاندارد جهت تدوین اصطلاحنامه‌ها.

۲۳) امکان برقراری پیوندهای فرامتنی در نسخه‌های الکترونیکی.

۲۴) تنظیم راهنماهای مناسب نحوه استفاده از اصطلاحنامه.

منـــابـــع

۱. **استانداردهای بین‌المللی: ISO25964-1 اطلاعات و مستندسازی- اصطلاح‌نامه‌ها و تعامل‌پذیری آنها با واژگان دیگر**. تهران: پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران، انتشارات چاپار، ۱۳۹۱.

۲. امیرحسینی، م. (۱۳۸۶). ارزیابی کمّی نسبت تعادل در اصطلاحنامه علوم اسلامی. *کتاب ماه کلیات*، ۱۱۸: ۱۶-۲۹.

۳. امیرحسینی، م. (۱۳۸۶الف). **ارزیابی عوامل کمّی و کیفی موثر در نظام ذخیره و بازیابی اطلاعات در اصطلاحنامه‌های فارسی**. رساله دکتری. گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی. شیراز: دانشگاه شیراز.

۴. امیرحسینی، م.؛ محبی، ر. (۱۳۸۸). ارزیابی نسبت عامل‌بندی در توصیفگرهای اصطلاحنامه‌های اصفا و علوم اسلامی. *فصلنامه کتاب*، ۷۹: ۷۵-۹۸.

۵. بهمن‌آبادی، ع. (۱۳۸۰). کاربرد اصطلاحنامه در بازیابی اطلاعات. *فصلنامه کتاب*، ۴۶: ۸۰-۱۰۳.

۶. حریری، م.؛ هراتی‌زاده، س. (۱۳۹۴). سنجش رضایتمندی کاربران از اصطلاحنامه علوم اسلامی به عنوان ابزار بازیابی اطلاعات. *مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات*، ۲۶(۱۰۲): ۱۴۲-۱۶۰.

۷. شادپوری، د. (۱۳۹۲). **بررسی کاربردپذیری پایگاه‌های اطلاعاتی ناپیوسته اسلامی مبتنی بر اصطلاحنامه براساس استانداردهای ایزو ۹۲۴۱، و ایزو ۱۶۹۸۲**. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. قم: واحد قم، دانشگاه آزاد اسلامی.

۸. عرب‌شیبانی، ز. (۱۳۹۴). **ارزیابی رعایت معیارهای کنترل واژگان در اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی براساس استاندارد ایزو ۲۵۹۶۴**. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. قم: دانشگاه قم.

۹. کازرانی، م. (۱۳۷۸). **ارزیابی اصطلاحنامه‌های فارسی براساس استاندارد ایزو ۲۷۸۸**. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی.تهران: دانشگاه علوم پزشکی ایران.

۱۰. کازرانی، م. (۱۳۹۰). **ارزیابی اصطلاحنامه‌های فارسی براساس استاندارد Ansi/niso z 39.19 2005**. رساله دکتری. گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی. تهران: واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی.

۱۱. کازرانی، م. ؛ حریری، ن. (۱۳۹۲). ارزیابی اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی براساس استاندارد Ansi/niso z39.19 ۲۰۰۵. *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۱۶(۲): ۷۷-۱۰۲.

۱۲. محمداسماعیل، ص. ؛ صمدی، ل. (۱۳۸۵). فرااصطلاحنامه‌ها (متاتزاروس‌ها): معرفی، ضرورت و فلسفه وجودی. *کتاب ماه کلیات*، ۱(۱۱۱): ۳۱-۴۲.

۱۳. محمدی، ف.؛ علیدوستی، س. (۱۳۹۳). **فرآیند تدوین اصطلاحنامه**. تهران: مرکز اطلاعات و مدارک علمی.

۱۴. نوروزی‌چاکلی، ع. (۱۳۸۳). تأثیر کاربرد اصطلاحنامه بر افزایش ربط در نظام‌های اطلاعاتی. *اطلاع‌شناسی*، ۲(۱): ۱۲۹-۱۳۰.

15. Crouch, C.J. (1990). An Approach to the Automatic construction of global Thesauri. *Information Processing and Management*, 26(5): 629-640.

16. Crouch, C.J. (1990). An Approach to the Automatic Construction of Global Thesauri. *Information Processing and Management*, 26(5): 629-640

17. Greenberg, J. (1998). **An Examination of the impact of lexical-semantic relationships of retrieval effectiveness during the query expansion process**. Ph.D Thesis. University of Pittsburgh, Department of library and information sciences, school of information Sciences.

18. Harrison, L.D. (1998). **The Impact of Thesauri on Information Retrieval**. Doctoral dissertation. The State University of New Jersey. Communication Information and Library Studies.

19. Kristensen, J. (1993). Expanding End-Users Query Statements for Free Text Searching with a Search-aid Thesaurus. *Information Processing and Management*, 29(6): 733-744.
20. Lu, Z.; Kim, W. & Wilbur, W.J. (2009). Evaluation of query expansion using MeSH in PubMed. *Information retrieval*, 12(1): 69-80.
21. Milstead, J.L. (1995). Invisible Thesauri: The year2000. *Online and CD-Rom Review*, 19(2): 93-94.
22. Rada, R. & Bicknell, E. (1989). Ranking Dovuments with a thesaurus. *Journal of American Society for information science*, 40(5): 304-310.
23. Shiri, A. & Revie, C. (2000). Thesauri on the Web: Current Developments and Trends. *Online Information Review*, 24(4): 273-279.
24. Soerge, D. (2004). **Thesauri and ontologies in digital libraries**. Joint Conference on Digital Libraries, Arizona, JCDL: 28-36
25. Wang, Y. & Vanderdorpe, J. (1985). Relational Thesauri in Information Retrieval. *Journal of American Society for Information Science*, 36(1): 15-27.

References

1. Amirhosseini, M. & Muhebbi, R. (2009). Quantitative evaluation of Factoring Ratio in the Descriptor Structure of the Persian Cultural Thesaurus ASFA and Islamic thesauri. *Book Quarterly*, 79: 75-98. [In Persian]
2. Amirhosseini, M. (2007). **Qualitative and Quantitative Evaluation of Effective Factor in Information Storage and Retrieval in Persian Thesaurus**. Doctoral dissertation. University Library and Information Department. Shiraz: Shiraz Universiry. [In Persian]
3. Amirhosseini, M. (2007a). Quantitative evalution of the Equivalence Ratio in Analyzing Descriptors and Non-descriptors of Islamic Thesauri. *Ketab Mah*, 118: 16-29. [In Persian]
4. Arabsheibani, Z. (2016). **Evaluating the compliance with the Vocabulary Control Criteria of Islamic Sciences Thesauri based on ISO**. Master thesis. Qom: University of Qom. [In Persian]
5. Bahmanabadi, A. (2001). Thesaurus Application in Information Retrieval. *Book Quarterly*, 46: 80-103. [In Persian]
6. Crouch, C.J. (1990). An Approach to the Automatic construction of global Thesauri. *Information Processing and Management*, 26(5): 629-640.
7. Crouch, C.J. (1990). An Approach to the Automatic Construction of Global Thesauri. *Information Processing and Management*, 26(5): 629-640
8. Greenberg, J. (1998). **An Examination of the impact of lexical-semantic relationships of retrieval effectiveness during the query expansion process**. Ph.D Thesis. University of Pittsburgh, Department of library and information sciences, school of information Sciences.
9. Hariri, N. & Heratizadeh, S. (2015). Evaluating User's Satisfaction of Islamic Science Thesaurus as a tool for Information Retrieval. *National Studies on Librarianship and Information Organization*, 26(102): 142-160. [In Persian]
10. Harrison, L.D. (1998). **The Impact of Thesauri on Information Retrieval**. Doctoral dissertation. The State University of New Jersey. Communication Information and Library Studies.
11. **International Standards: Iso information and documentation – thesauri and their interactivity with other words**. Tehran: Iranian Institute of Information Science and

Technology, Chapar press, 2012. [In Persian]

12. Kazerani, M. (2011). **Evaluation of Persian thesaurus based on Ansi/Niso Z39.19 standard 2005.** Doctoral Dissertation. Tehran: Science and Research branch, Islamic Azad University. [In Persian]
13. Kazrani, M. (1378). Evaluation of Persian theses according to ISO 2788 standard. Master's thesis. Department of Library and Medical Information. Tehran: Iran University of Medical Sciences. [In Persian]
14. Kazrani, M.; Hariri, N. (1392). Evaluation of Islamic thesauruses according to Ansi / niso z39.19 2005 standard. *Library and Information Science*, 16(2): 77-102. [In Persian]
15. Kristensen, J. (1993). Expanding End-Users Query Statements for Free Text Searching with a Search-aid Thesaurus. *Information Processing and Management*, 29(6): 733-744.
16. Lu, Z.; Kim, W. & Wilbur, W.J. (2009). Evaluation of query expansion using MeSH in PubMed. *Information retrieval*, 12(1): 69-80.
17. Milstead, J.L. (1995). Invisible Thesauri: The year2000. *Online and CD-Rom Review*, 19(2): 93-94.
18. Mohammad Esmail, S. & Samadi, L. (2006). Metathesaurus (Metathesarusha): presentation, necessity and ontology. *Ketab Mah. Kuliyyat*, 1(111): 31-42. [In Persian]
19. Mohammadi, F. & Alidousti, S. (2014). **Thesaurus Construction process**. Tehran: Scientific Information and Documentation Center. [In Persian]
20. Norouziechagli, A. (2004). The Effect of Thesaurus Useage on Increasing Relevance in Information System. *Information Science*, 2 (1): 129-130. [In Persian]
21. Rada, R. & Bicknell, E. (1989). Ranking Dovuments with a thesaurus. *Journal of American Society for information science*, 40(5): 304-310.
22. Shadpouri, D. (2013). **Examining the usability of Islamic Thesaurus-based offline Databases based on ISO 9241 and ISO 16982**. Master thesis. Qom: Qom Branch, Islamic Azad University. [In Persian]
23. Shiri, A. & Revie, C. (2000). Thesauri on the Web: Current Developments and Trends. *Online Information Review*, 24(4): 273-279.
24. Soerge, D. (2004). **Thesauri and ontologies in digital libraries**. Joint Conference on Digital Libraries, Arizona, JCDL: 28-36
25. Wang, Y. & Vanderdorpe, J. (1985). Relational Thesauri in Information Retrieval. *Journal of American Society for Information Science*, 36(1): 15-27.

استناد به این مقاله:

DOI: 10.22091/stim.2020.4907.1348

یعقوب‌نژاد، محمدهادی؛ آجرلو، لیلا؛ طاهری، سیدمهدی (۱۳۹۹). بررسی میزان همخوانی ساختار و ویژگی‌های اصطلاحنامه‌های علوم اسلامی با اصطلاحنامه بازیابی. *علوم و فنون مدیریت اطلاعات*، ۶(۳): ۱۳۱-۱۵۷.